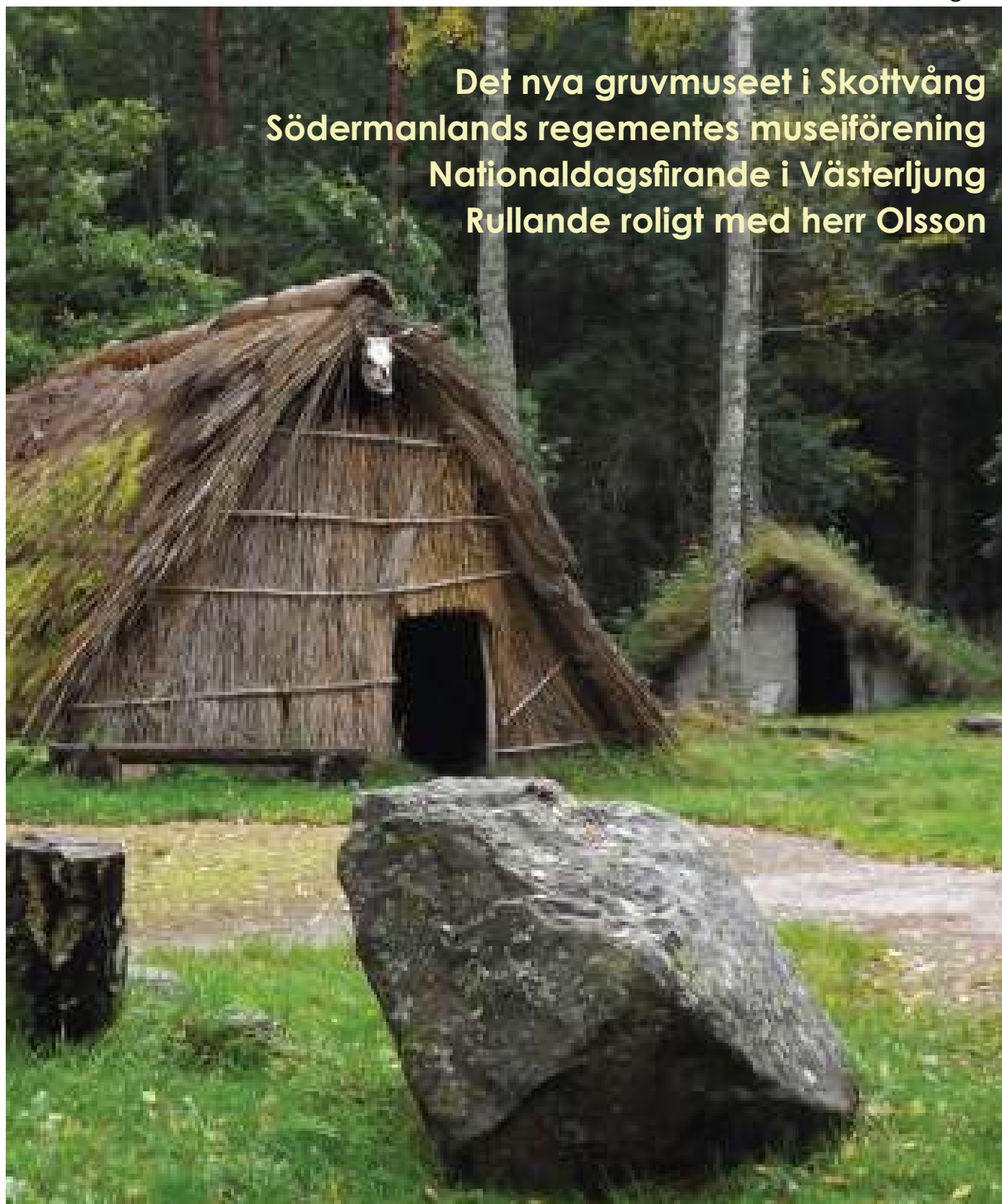

DYMLINGEN

Nr 3-4 2012 Årg 24

**Det nya gruvmuseet i Skottvång
Södermanlands regementes museiförening
Nationaldagsfirande i Västerljung
Rullande roligt med herr Olsson**

En landshövdingens bostad

Liselott Hagberg, Södermanlands nya landshövding, har ett annorlunda bostadsbekymmer. Hon vill inte flytta in i "residenset" i Nyköping utan bo kvar i sitt eget hem sedan 34 år. En lösning är måhända att återgå till forna tiders ordning då adeln och annat fint folk flyttade runt till sina olika slott och herresäten.

I så fall kan landshövding Hagberg bo någon sommarmånad på det vackra Mälsåker på fagra Selaön – förutsatt fortsatt restaurering av detta barockslott från 1670-talet.

Under alla omständigheter är Liselott Hagberg välkommen att besöka Mälsåkers slott, som rymmer en mångfald av berättelser från Stormakts-Sverige till andra världskriget och katastrofala "renoveringar" under det 1960-tal som präglades av rivningsraseri.

En legendarisk sörmländsk hembygdsprofil, Staffan Qvarnström, släppte in mig genom slottets bakhöj. Det var innan 90-talets byggnadshytta påbörjades. En oförglömlig syn var de vackra dörrarna till Riddarsalen stå fastgjutna i den flytbetong som på 60-talet hällts ut över parketten. Slottet skulle återbrukas som arkiv, ett projekt som aldrig blev av. Den restaurering som sent omsider kom igång var ett resultat av Qvarnströms envisa engagemang för Mälsåker.

Detta mitt första besök gav stoff för en liten artikelserie på DN:s Namn och Nytt om ett märkligt

sörmländskt slott och om Stallarholmens hembygdsförening som hembygdsrörelsens enda förening med eget slott. Började även upptäcka norsk-svenska militära hemligheter som med tiden blev både en bok och en utställning om "Den glömda armén".

En av Hagbergs företrädare, framlidne Bo Holmberg, engagerade sig för Mälsåkers framtid. Men den sörmländske hövding som förtjänar mest beröm för att slottet inte blev en brandruin är Bo Hammarskjöld. Denne äldre bror till Dag Hammarskjöld var både landshövding och ordförande för Södermanlands hembygdsförbund på 1950-talet. Han ordnade bidrag från både staten, landstinget, dåvarande Stallarholmens kommun och "andra sörmländska institutioner" för nödvändiga reparationer efter den norska vådabranden sista krigsvintern 1945. Om detta skriver Hammarskjöld och landsantikvarien Ivar Schnell i två verksamhetsberättelser i rad (publicerade i årsboken Sörmlandsbygden 1956 och 1957). I den senare heter det:

"Mycket återstår dock ännu, innan slottet kan fullständigt sättas i stånd. Dock har man kommit därhän, att faran för en fullständig förstörelse av slottet nu övervunnits och möjligheter skapats för en framtida renässans åt Mälsåker."

Den stora faran just nu är att regeringen följer ett utredningsförslag och gör sig av med Mälsåkers slott; hur det nu ska gå till eftersom denna kulturfästighet en gång tagits emot som en donation av Kungl. Maj:t, på rekommendation av bl.a. en utredning med Bo Hammarskjöld som ordförande.

Södermanlands nya hövding har här ett brådskande ärende på sitt bord så fort hon inträtt i sitt nya ämbete. Förhoppningsvis blir Liselott Hagberg inspirerad av det pionjärarbete Bo Hammarskjöld uträttade för snart 60 år sedan. Mälsåker har alla förutsättningar att bli sörmlänningarnas slott! ANDERS JOHANSSON

Innehåll

En landshövdingens bostad	2
Sörmlandsbygden 2013	3
Nationaldag i Västerlång	4
Ett nytt museum har tagit form	5
Södermanlands regementets museiförening	6
När vi läste landskap	7
Rullande roligt med Hr Olsson	8
Nu är det slut på det roliga	8
En författares funderingar...	9
En hembygd som passar alla	10
Textilhistoriska gruppen i Nyköping	13
Old.hembygd.se	14
Årsskrifter	15-17
Höstmöte och kulturarvsforum	18
Härliga höst!	19
Bokrelease	20

DYMLINGEN NR 3-4 2012

Årgång 24 Södermanlands hembygdsförbund

Redaktörer: Jennie Fornedal och Christel Comstedt Jonsson

Ansvarig utgivare:

Jan Eric Rosenqvist

Manusstopp till nr 1/2013 är

15 februari

**Att prenumerera kostar
65 kronor per år.**

Framsida Vråbyn utanför Katrineholm. Foto Jennie Fornedal 2012.

Distribueras till prenumeranter samt till styrelseledamöter i hembygdsföreningarna i Södermanlands län (20 ex) och till anslutna föreningar i Stockholms och Västmanlands län (3 ex).
Upplaga 1 700 ex.
Linderoths Tryckeri, Vingåker, oktober 2012
ISSN 0349-86662

Södermanlands

hembygdsförbunds kansli:

Jennie Fornedal och Christel Comstedt Jonsson

Adress: Behmbrogatan 20
611 32 Nyköping

Tel 0155-28 43 00

E-post: kansli@hembygd.d.se

Plusgiro: 7 67 22 - 8

Bankgiro 619-1928

Hemsida: www.hembygd.se/sodermanland

Sörmlandsbygden 2013

Så är det dags igen för Sörmlandsbygden att komma ut. Ett år går snabbt. Alltför snabbt kanske man tycker då och då. Det känns viktigt att använda den tid man har till det som har betydelse. I årets utgåva av Sörmlandsbygden finns en hel del som är viktigt för oss som lever i Sörmland.

Sörmlandsbygden 2013 vänder sig till många slags läsare men i år mycket till de som är intresserade av jakt och natur. I skrivande stund har älgjakten just inletts i Sörmland. Alf Lettesjö, f.d. länsjaktskonsulent, berättar om hur utvecklingen av det högre viltet har utvecklats. Älgstammen tar sig, hjortarna blir allt fler. En nykomling är, tyvärr, vildsvin som ställer till det för en hel del markägare.

Jägare, svamp och recept

Svenska Jägarförbundet håller numera hus på Öster Malma och styr därifrån mycket av jaksverige. Men redan innan Jägarförbundet flyttade sitt kontor till Öster Malma så blev här ett centrum för jaktlig utbildning och forskning. Detta berättar Hans von Essen om. Numera finns också en restaurang med vilt som specialitet och en viltpark. Kocken på restaurangen har bidragit med tre recept. Är det första gången det finns recept i Sörmlandsbygden?

I ett av recepten ingår svart trumpet-svamp som är vanlig i de sörmländska skogarna. Om denna svamp och några till berättar Hans Rydberg, bland annat bombmurkla, en sällsynt och rödlistad svamp med ett märkligt namn.

Eskilstuna fler gånger om

Hela fyra artiklar handlar om sådant som berör Eskilstuna. Fristadstorget har utsatts för förändringar och nu sker det igen. Om det berättar Per

Foto Jan Moberg

Hjertzell. Alfred Edling var en pionjär när det gällde egnahemsrörelsen och om honom och om egnahemmen berättar Bror-Erik Ohlsson. Om egnahemsrörelsen hade någon relation till bondkomikerna i trakten är väl tveksamt men dess invånare kunde i alla fall ha roligt åt dåtidens ståuppkomiker som Stefan Wistrand berättar om.

Författaren Anneli Jordahl har studerat Augustenbad närmare under den tid detta var en kuranstalt i Bie. Härifrån hämtade hon inspiration till sin roman där Augustenbad är huvudmiljön. Den boken kan man förmodligen köpa i Mariefreds bokhandel vars historia beskriver en rad av kvinnliga affärsmän. Hans Lundén har samlat ihop historien i en artikel.

Sörmlandsbygden har som upptagningsområde hela landskapet Sörmland och från stockholmslänsdelen finns en artikel om Helge Ax:son Johnson som bodde och utvecklade det Berga som sedermera övergick i militärens ägo. Anita och Bo Stjernström är författare.

I Botkyrka gjordes för ett par år sedan en undersökning om hur invandrade nysvenskar firar jul. Om detta rapporterar Ann Pettersson och Anna Ulfstrand.

Mer smått och gott

Gunnar Nordlinder ger oss uppgifter om vad de indelta soldaterna sjöng på sin väg till Malma hed. David Damell berättar om det nunnekloster som fanns i Vårfruberga och som nu ställs i ordning för att kunna bli en del av ett kulturarv. Ladugården på Lagmansö, kan det vara något att berätta om? Kjell Taawo gör det och visar att den har en lång kontinuitet. Roger Wikell visar att det finns sagomotiv på sörmländska runstenar, inte bara på Sigurdsristningen. Till gamla traditioner hör trolovningsgävor något som i Vad hade stor betydelse. Ingrid Hartman Söderberg berättar om ett gammalt arvegods.

Gamla vägsträckningar genom Sörmland är förvånansvärt stabila. Jan Moberg skildrar de medeltida och dagens vägsträckningar. Vilken hisnande utveckling från hålväg till motorväg!

MARGARETA ELG

Nationaldag i Västerljung

"Flaggan hissas klockan 8.00 under tiden mars t o m oktober"

Så lyder de gamla reglerna för flaggning. Det hade Västerljungs hembygdsförening tagit fasta på när föreningen inbjöd till firande av Nationaldagen vid föreningsgården Folkvik.

Så flaggan hissades punktligt på rätt tid och efter det sjöng deltagarna gemensamt nationalsången. I det strålande sommarvädret fortsatte sedan Eva Forsström med sång till eget ackompanjemang.

En särskild punkt på programmet var utdelande av förtjänsttecken. Undertecknad hade fått hedersuppgiften att utdela Sveriges Hembygdsförbunds hedersnål med lagerkrans till föreningsmedlemmarna Nils Drejholt och Arne Johansson. Nils har fått utmärkelsen efter att ha digitaliserat och registrerat i Bygdeband så flitigt att föreningen kommit upp på 14:e plats i riket när det gäller antalet registreringar. Arne har å sin sida under tjugotalet år lett torpvandringar i socknen. Efter forskning i Landsarkivet och andra arkiv har han kunnat berätta vilka som bott vid olika boställen i socknen. Efter att ha letat fram grundrester, om sådana finns kvar, har han vid vandringarna kunnat

Astrid Gustavsson delar ut Tunasmycket till Anette Färjare för hennes guidningar sedan Arne Johansson och Nils Drejholt fått sina hedersnålar med lagerkrans

levandegöra liv och leverne på olika torp i gångna tider. Till sist delade ordförande Astrid Gustavsson ut Tunasmycket till Anette Färjare från Aradis, Trosabygdens fornminnesförening, för hennes guidningar om forntiden i Västerljung där det finns gott om gravar och fornminnen. Till sammans har de tre mottagarna av utmärkelser väl dokumenterat sin hembygd från forntid till nutid.

Så långt lidet var det många som var sugna på utlovad sillfrukost. Där fanns flera sorters sill, färsk potatis, gräslök och övrigt sedvanligt tilltugg att hämta från ett välförsett buffébord. Efter trevlig samvaro, som avslutades med kaffe och kaka, kunde många glada vinnare ta emot lotterivinster i form av växter.

Eva Forsström underhöll med sång och musik. En silltallrik man själv kunde komponera från buffébordet vid nationaldagsfirandet

Astrid Gustavsson och Eva Forsström konstaterar att Arne Johansson fått upp flaggan i topp

Senare under dagen fanns möjlighet att besöka nationaldagsfirande i Vagnhärad och Trosa vid olika tidpunkter. Detta som tecken på samarbete i stället för konkurrens inom hembygds-kretsen.

PS

I flaggningsreglerna står även att övrig tid på året ska flaggan hissas kl 09.00. Hela året ska flaggan halas vid solens nedgång, dock senast kl 21.00. I övrigt föreskrivs att trasig eller urblekt flagga ska brännas och för förvaring vikas så att endast det blå är synligt. Dock finns ingen lag om detta, inte heller om att man inte ska skriva eller måla på flaggan. Numera håller man inte så hårt på reglerna men förr kunde hända att någon förbipasserande knackade på och påpekade att man hade flaggan uppe efter solens nedgång.

Göran Dahlberg

Ett nytt museum har tagit form

Den 30 juni invigdes det nya gruvmuseet i Skottvång i Åkers Bergslags. Sedan den rostiga kedjan lyftes av framför dörren har det haft närmare 1 800 besökare som fått se en helt ny utställning om gruvhistoria och kolning med både gamla föremål, fotografier och berättelser i text och ljud.

Redan på 1960-talet samlade Lars Serrander, som räddade Skottvång undan rivning, ihop föremål till ett museum. De visades i den gamla smedjan och senare i det timrade magasinet. Men de senaste 10-15 åren har museet legat i träda – gruvhackor och karbidlampor var nerpackade i väntan på bättre tider.

För tre år sedan började Östra Sörmlands Gruvförening och restaurangen Skottvångs Grufva att diskutera om inte museet skulle återuppväckas. Tillsammans med markägaren Åkers Kronopark (brukets skogs- och fastighetsförvaltning) gick det in en ansökan till Leader

Bilder från det nya museet i Skottvång.

Inlandet om bidrag för att bygga museet. Budgeten låg på ca 1,5 miljoner, inklusive en stor andel ideellt arbete som föreningens medlemmar skulle göra under bygget. Pengarna kom från EU, kommunen och länsstyrelsen.

Anpassat för omgivningen

Arkitekt Pelle Wester i Eskilstuna ritade det nya museet som ligger snett bakom gruvlaven. Det smälter väl in i miljön med rödfärgad panel och är sammanbyggt med en glasad gång till gruvlaven som också renoverats och fått full öppning till gruvhålet. Museet är på drygt hundra kvadrater, och består av ett stort ljust rum, ett mindre utställningsrum och en entré med information och försäljning.

Bygget gjordes till stor del av lokala hantverkare, och gruvföreningens medlemmar ställde upp med olika typer av jobb under ledning av projektledaren Maria Bystedt. Det bildades också en grupp som gick igenom föremålen på magasinet, och plockade ut det som hade direkt koppling till gruv- och järnhantering. Tanken var att utställningen ska koncentreras på det som är speciellt för Skottvång – en femhundraårig gruvbrytning och kolning i skogarna för att förse järnbruken i Åkers Bergslags med träkol.

Det blev ett intensivt arbete under hela våren för att leta fram bilder

Gruv- och bruksindustrin påverkar en hel bygd, vilket museet beskriver för sina besökare. Foto Gunnar Nygren.

och information till utställningsskärmarna. Bilder från den gruvbrytning som höll på till 1920 i Skottvång och till 1945 vid Älgsjöbackens gruva berättar om det hårda arbetet både för gruvkarlarna som borrade sig ner till 245 meters djup och för kvinnor och barn som arbetade med malmvaskning vid varphögen tills händerna blödde. Det finns också två inspelade berättelser att lyssna på från en gammal gruvarbetare och från den nedstigning som hembygdsforskaren Amadeus Bianchini gjorde 1918.

Det hårda arbetet

Bland de föremål som visas finns bl a en gammal malmtunna där besökarna kan känna på den tunga magnetiten, handborrar och släggor som användes fram till elektrifieringen 1916 och karbidlampor som lyste upp i de mörka gångarna. Tillsammans med fotografier och berättelser får besökaren en god bild av det hårda arbete som gav grunden till Sveriges framväxt som järnproducent.

I det lilla utställningsrummet visas under sommaren en utställning av professor Nils Axel Mörner som under många år gett kurser om teknik, natur och kultur i Åkers Bergslags. Hans utställning berättar om den förhistoriska järnhanteringen fram till 1200-talets mulltimmerhytta i Kalkbro.

Fortsättning på sidan 17

Södermanlands regementes museiförening

*Soldattorpet rote 143 Bjärsäter på kasernområdet i Strängnäs.
Foto Rolf Enblom*

Den 1 juli 2010 upphörde den allmänna värnplikten i Sverige efter att ha funnits i 109 år och då det infördes 1901 och ersatte Indelningsverket som det vanligen kallades.

Namnet "indelningsverket" syftar ofta något ohistoriskt på systemet med meniga soldater. Detta kallades egentligen "det ständiga knektehållet", medan indelningsverket syftade på det faktum att inkomsterna från vissa gårdar avsattes som lön åt olika befattningshavare.

Indelade soldater

Indelningsverket bestod egentligen av två perioder; det Äldre indelningsverket och det Yngre indelningsverket. Skånska kriget 1675-1679 visade för Karl XI och hans rådgivare att de dåvarande sätten att få fram nya rekryter var bristfälliga. Åren 1680-1682 genomdrevs så en ny organisation i Sverige. Kontrakt skrevs med bönderna i enskilda landskap. Infanteriets manskap hölls som ett så kallat ständigt knekthåll av allmogen genom rotering: varje landskap eller län åtog sig att utrusta ett regemente om 1 200 man i åtta kompanier som bestod av 150 man. Två gårdar om minst två mantal skulle tillsammans bilda en rote, och rekrytera och försörja en soldat; var gårdarna mindre än ett mantal fick fler gårdar gå samman. Den indelte soldaten skulle ha en bostad med tillhörande markbit, så kallat soldattorp. Så även för Södermanland genom Södermanlands infanteriregemente.

Efter riksdagsbeslutet 1873 började antalet vakanser på torpet att öka och vakanserna tillsattes ej med nya soldater. Soldattorpen började att hyras ut, försäljas och i en del fall även att rivas när behovet upphörde att hålla ett torp med täppa till en soldat.

Regementets flytt till Strängnäs

Efter att Södermanlands regemente kasernerats 1921 i Strängnäs uppkom frågan om att ha ett museum. År 1928 påbörjades insamlande av medel för att möjliggöra flytt och bevarande av ett gammalt soldattorp med ekonomibyggnader, skänkta från Björkvik respektive Floda till Södermanlands Regemente. Den 25 maj 1930 var det nya soldattorpmuseet klart för invigning. År 2005 lades Södermanlands Regemente ner och soldattorpet hamnade i fastighetsbolaget Vasallens ägo och torptomten var i kommunens detaljplan reserverad för bostadsbyggnad.

Södermanlands regementes museiförening

I slutet av 2009 bildades en arbetsgrupp för att ta sig an att undersöka förutsättningarna för flytt av soldattorpet. Gruppen bestod av deltagare från Arsenalen, Regementets Museiförening och några av Strängnässtraktens hembygdsföreningar.

Ekonomiskt löste det sig efter att ansökan om EU-bidrag/projektstöd beviljats (Leader Inlandet Landsbygdsutveckling). Projektstart 15 mars 2010 med beräknad projekttid 1,5 år – nyligen förlängt med ett år. Vasallen lät Stiftelsen Södermanlands Militärhistoriska Samlingar köpa de tre torphusen plus en barack.

Målet är att soldattorpet på Arsenalområdet skall byggas upp till tidstrogen soldattorpsmiljö anno 1872; hus, inredning, gårdstun och den närmaste omgivningen. Torpet kompletteras med en f.d. fältarbetsbarack, inredd som museum,

Forts nästa sid

*Soldattorpet på Arsenalens område i Härad.
Foto Stefan Karlsson*

illustrerande indelningsverket och knektarnas liv och leverne. Syftet är naturligtvis att rädda regementsarvet och torpet till eftervärlden, men också att tillföra Arsenalenmuseet ytterligare ett sevärt besöksmål. De fyra husgrunderna färdigställdes i oktober- november 2010. Torpets alla inventarier märktes upp. Alla torphusen utrymdes; möbler och inventarier flyttades till Lagnöföråden.

I december 2010 började Töre Husflytt förbereda de fyra husen för flytt. Tre norrbottningar jobbade i decemberkylan och snön, med att för hand och med maskin gräva ur husgrunderna och placera stålblock under bjälklagen.

Efter ca två veckor var förberedelserna klara och flyttningarna började i slutet av månaden. Flytten gick som beräknat. Husen flyttades mycket varsamt och när de ställts ner på de nya grunderna var de i stort sett oskadade.

I mars kunde den slutliga röjningen av gamla torptomten vid Eldsund påbörjas.

Soldattorp på väg. Foto C V Sandberg

De gamla stengrunderna flyttades till nya torpområdet. Även fortsatt arbete på torptomten gjordes, flytt av jord och sand, plantering olika buskar och bygge av 75 m gärdsgård, uppsättning av stenmur.

Soldattorpet öppnades för visning söndagen den 9 september 2012. Regementsmuseet, musikmuseet och torpmuseet kommer att öppnas 2013.

ROLF ENBLOM

När vi läste landskap

Fredagen den 1 juni 2012 samlades 37 deltagare från hela Södermanland till en endagskurs i Tuna Skol- och hembygdsmuseum utanför Nyköping. Jennie och Christel från Södermanlands hembygdsförbund hade engagerat Patrik Gustafsson och Ingeborg Svensson, arkeologer från Sörmlands museum. Förmiddagen ägnades åt att leta rätt på för oss intressanta platser. Till det finns hjälp att få i "Informationssystemet om fornminnen" (FIMS). Vidare fick vi adresser till olika myndigheter och arkiv på internet som skriver om fornlämningar. Efter det värmande kaffet i den kalla och regniga dagen, fortsatte vi att leta efter historien i gamla kartor och även titta efter när landet steg ur vattnet. Allt detta för att kunna datera de fynd som gjorts och görs.

I Sörmlandsbygden 2013 kan du läsa om sagor på Sörmländska runstenar.

Då vi fått en stärkande lunch, gick vi ut i terrängen omkring Tuna och gamla E4:an och gjorde en inventering av en fornlämningsmiljö. Här fick vi bl.a. se skeppssättning, gravkullar och skålgropar.

Efter dagens sista värmande kaffe där vi under dagen blivit servade av medlemmar från Tuna hembygdsförening, for vi in emot Nyköping, för att se utgrävningen omkring Kiladalens kastal som nu arkeologer från Södermanlands Museum, tillsammans med deltagare från Södertörns högskola jobbar med. Vi fick en intressant genomgång av Lars Norberg och Björn Pettersson, som grävt på platsen och de fynd de gjort, är från 1200-talet. Det var en intressant dag, som vände sig till oss som är nya i ämnet arkeologi och fornlämningar.

LENNART PETTERSSON, ESKILSTUNA
BILDER JENNIE FORNEDAL

Rullande roligt med Herr Olsson

Sedan drygt ett år har veteranerna hos Malmköpingsortens hembygdsföreningen haft hur kul som helst när de har (nästan) helrenoverat en gammal A-Ford, årsmodell 1928. Fram till kriget och därefter ända till slutet av 60-talet rullade bilen i Malmköping med omnejd. Ägaren var då fiskhandlaren Konrad Olsson, mest känd som "Bark-Olle". Bilen kallas numera för "Herr Olsson". "Herr Olsson" är sedan några veckor (sedan våren) besiktigad och typgodkänd hos bilprovningen och har även fått ett nytt och godkänt registreringsnummer. I sommar räknar vi med att använda bilen vid våra evenemang och kanske ibland också göra någon resa utanför Malmköping.

GÖRAN BAYARD
APRIL 2012

Göran Bayard har fotograferat bilen och dess mekaniker.

Vi som var med på Gammaldags Malmköpings Marknad i maj fick se den brumma fram med is på flaket. Den var svår att missa.

Nu är det slut på det roliga

Lokalhistoriska Sällskapet i norra Södermanland har publicerat sin sista bok. *Från Eskils och Carl Gustafs stad 2*, som innehåller artiklar som publicerats i föreningens tidskrift under 2000-2010 blir avslutningen på en skrivande förenings historia.

Föreningen bildades 1986 och har sedan dess bara haft en enda ordförande, nämligen Bror-Erik Ohlsson, som varit föreningens frontfigur i de flesta sammanhang under de 25 år som hunnit gå. Föreningen har förutom årsböcker och tidskriften ordnat föreläsningar och utflykter på det kulturhistoriska temat. Kravet på vetenskapliga metoder har kombinerats med ett folkligt uttryck i produktionerna.

Från Eskils och Carl Gustafs stad 1 publicerades 2009 till Eskilstuna stads 350-årsjubileum. Den innehöll artiklar ur föreningens tidskrift som utgetts under 1987-1999. Därmed har i stort sett alla artiklar ur Lokalhitoriskt Forum publicerats även i bokform. Denna föreningens sista bok är även utformad som en festskrift till Bror-Erik Ohlssons 75-årsdag.

Bror-Erik Ohlsson står även bakom två av artiklarna i Sörmlandsbygden 2013. Båda knutna kring Egnahemsrörelsen i Eskilstuna.

JF

En författares funderingar...

Idag blåser höstens virvlande vindar runt knuten... Regnet smattrar mot rutan.

Jag sitter här och skriver böcker. Böcker om det gamla Södermanland. Om sådant som utspelade sig här i trakterna för ungefär tvåhundra år sedan. Varför kan man fråga sig? Jo, dels för att jag bor här förstås och trivs gott med det, men också för att jag ser så mycket inspirerande och fantasiskt som bevarats och förkovrats av duktiga sörmlänningar i länet. Här liksom i övriga Sverige har det förstås funnits en idog och strävsam allmoge som gett oss nutida ett fantastiskt arv att förvalta. Och detta gör vi ideligen. Inte bara som medlemmar i hembygdsrörelsen, utan alla, var och en på sitt sätt, fast vi inte tänker på det. För det hör nämligen vardagen till. Men det som hör vardagen till, det glöms så lätt bort.

Men det är just i allmogens glömda vardag under det fantastiska 1800-talet med dess tekniska, ekonomiska och kulturella utveckling som fundamentet till våra dagars Södermanland skapades och det är ur allmogens utmaningar under gångna tider som våra trakter och vårt lynne vuxit fram. Men hur skall man då bära sig åt för att skriva och berätta om allt detta, som är bortglömt? frågar sig vän av ordning?

Jo det är en möda. Men det gäller att älska sitt ämne och att respektera sina läsare. Man måste också inse att det tar tid. För det är i gamla almanackor, tidningar och folklivsskildringar från den tid man vill beskriva som information finns om hur livet levdes. Det handlar om att studera skördeutfall, väderlek, gamla länskalendrar, domböcker, dödböcker, gårdsarkiv och sockenstämmoprotokoll. Det handlar om att samla på sig uppgifter i gamla kartor, lantmäteri-protokoll och bruksarkiv. Att utnyttja all den fantastiska information som idag finns digitaliserad på inter-

net är självklart. Att ta sig tid och besöka många av våra offentliga arkiv och muséer är också nödvändigt...

Att vända på var sten och att vara noggrann. Sanningen kan man aldrig vara säker på att man kan återge. Men till slut kan man skildra något mycket sannolikt och då är det dags att börja väva ihop en trovärdig berättelse.

Så föddes historien om "Wadsbyborna" från Näshtulta. I den första boken vill jag berätta för mina läsare om hur livet levdes här i trakterna i dyningarna efter revolutionen 1809. Allmogen här i Södermanland hade fått göra stora offer. Otränade unga söner och drängar tvingades ut i ett krig som fick förödande konsekvenser för dem. Mer än 50% av dem fick aldrig återse hemtrakterna igen. De som återkom var märkta för livet. Landet dränerades på pengar och stod på ruinens brant. Allt hopp om tillväxt knöts till bönder som skulle leverera spannmål till städer och de stora gårdarna samt arbetskraft till hållskjutsar, bergsbruk, jord och skogsbruk. Den lilla skärv som blev över för egen del skulle

försörja stora hushåll. Folk svalt och var sjuka. Medelåldern var omkring 45 år, främst beroende på den höga barnadödligheten.

Det är så man brukar sammanfatta den period som min senaste bok berättar om.

Men jag vill även låta mina läsare möta dem som levde mitt i allt elände. Därför skriver jag böckerna som dramadokumentärer baserade på mänskliga relationer där tillvaron utvecklas, nästan som i en dokusåpa, för att använda ett modernt uttryck.

Då kliver alla dessa bortglömda bönder, drängar och pigor åter fram ur vråarna och blir till liv igen och vi kommer dem inpå livet för att tillbringa några timmar i deras vardag. Det är då man tacksamt inser att vi har det så fantastiskt varmt, torrt och tryggt här i tillvaron och hur oändligt långt vi kommit tack vare utvecklingen under tvåhundra år.

FREDRIK HERNBLOM

1817 - FARVÄL TILL GUSTAVIANER OCH OFRED

DEN SÖRMLÄNDSKA ALLMOGENS OFFER
TILL GUSTAVIANERNA HADE BETALATS.

NU RANDADES GRYNINGEN
TILL DEN LÅNGA FREDENS TID.

VÅR TID...

Säljs på alla nätbokhandlar i Skandinavien och i den fysiska bokhandeln. Beställ den från vår hemsida så levererar vi den **signerad, inslagen och lackad** som julklapp till dig eller din vän, i god tid **före julafton**.

Omfång: 340 sidor, illustrerad, ordförklaringar, mått och mynt, kartutsnitt, källförteckning och övriga bilagor

Läs mer på www.hernbloms.se

En hembygd som passar alla

Under detta år har jag som tillgänglighetskonsulent besökt flera hembygdsgårdar i Södermanland men också några kretsmöten. De flesta som jag träffat kommer från föreningar som har en hembygdsgård. Men en tillgänglig verksamhet bör eftersträvas även utanför hembygdsgården.

Det finns mycket man bör tänka på även utan byggnader. Tillgänglighet handlar inte bara om stora toaletter, ramper eller kontrastmarkeringar.

Tillgänglighet kan i lika hög grad gälla hembygdsföreningens verksamhet ute i bygden, t.ex. i samband med Valborgsfiranden eller att man informerar om verksamhet och bygd på ett tillgängligt sätt.

Informera om tillgängligt om tillgängligheten

De föreningar som har hemsidor behöver tänka på att hemsidan görs tillgänglig och att det finns information om tillgängligheten.

Information kan gälla både vad som är tillgängligt och vad som inte är det så att man själv kan ta ställning till om det är värt att delta i ett evenemang. Man skall tänka på att personer med funktionsnedsättningar inte alltid kommer ensamma utan om man p.g.a. funktionsnedsättning väljer att avstå kan detta

innebära att betydligt fler uteblir från ett evenemang.

En hemsida behöver också vara tillgänglig. Det man t.ex. skall tänka på är att aldrig använda rullgardinsmenyer. Andra viktiga saker är att länkarna skall vara tydliga och att bildspel skall ligga bakom länkar så att man måste göra ett aktivt val för att titta på ett bildspel.

Mer information finns på www.hembygd.se/sodermanland under arbetsområden och Välkommen till Sörmland.

Fika för alla - en självklarhet?

Jag nämnde tidigare Valborgsfirande. Denna fest och Midsommar, liksom andra fester för barn och vuxna kan också göras mer tillgängliga. En viktig sak är att man kan erbjuda alternativa bakverk i samband med försäljning av kaffebröd. Det är bra om det t.ex. finns glutenfria, laktosfria och sockerfria alternativ vid försäljning av smörgåsar och vanligt vetebröd. Det är också viktigt att informera om vad som erbjuds.

Hörslingor

I samband med bygdevandringar, för att titta på fornlämningar, byggnader och växter eller andra sevärdheter, behövs ofta bärbara hörslingor. I vissa fall kan man låna bärbara slingor från hjälpmedelscentraler i kommunen, men dessa går bra att köpa. För att göra det billigare, kan flera föreningar i grannskapet köpa utrustningen gemensamt. Det viktiga är att batterierna fungerar och att man inte planerar flera evenemang samtidigt i de olika föreningarna där en slinga behövs. En bärbar slinga har mikrofon där mottagarna antingen kan kopplas direkt till hörapparater och de som har nedsatt hörsel eller till vanliga hörlurar. Då slingan används, används inga sladdar, vilket gör att den fungerar både ute och inne och gruppen behöver inte stå intill varandra eller störs av andra ljud.

Berättelsen om hembygden

För dem som inte kunnat delta i en bygdevandring, kan man skapa audioguider som kan läggas ut på föreningens hemsida. Här kan alla lyssna på den inlästa informationen i den takt och ordning man själv önskar eller om man vill lyssna flera gånger. Eftersom dessa ljudfiler ligger på föreningens hemsida, kan man själv ladda ner filerna till sin egen spelare. Detta gör att man kan använda den utrustning man är van vid och lyssna på filerna i samband med besöket av sevärdheten. Då man åter är hemma, kan man lyssna till guiden igen, liknande en bok i talad form.

Synskadade har ofta ett stort behov av ljudfiler, en annan grupp som också gärna har glädje av denna typ av information är personer med kognitiva funktionsnedsättningar. Denna sistnämnda grupp vill ofta kunna lyssna till information före ett besök vid en sevärdhet, och sedan under besöket samt efteråt för reflektion.

Mötesplatser

Alla hembygdsföreningar har årsmöten. Även här är det viktigt att välja tillgängliga lokaler. Det är viktigt att alla som vill skall kunna delta. I lokalen är det bra om det finns handikapptoaletter, ramp eller hiss och att man kan se bra. Man behöver också kunna höra vad som sägs under mötet.

Om möteslokaler och annan verksamhet blir tillgänglig, kan detta

innebära att personer med funktionsnedsättningar blir aktiva i styrelsen och annan verksamhet eller i alla fall blir medlemmar i föreningen.

Det finns mycket att säga om tillgängligheten hos hembygdsföreningar utan hembygdsgård. Jag kommer gärna på besök till föreningarna och berätta mer. Alla som har frågor får gärna höra av sig till mig på Sveriges Hembygdsförbund eller kontakta kansliet i Södermanland.

GUNNAR HÄGER

TILLGÄNGLIGHETSKONSULENT, SHF

Bilderna kommer samtliga från höstens besök runt om i länet. På föregående sida; En naturlig, trappfri väg uppåt i Björkvik. En mötessal för kortväxta från Österåker och en nybyggd, snygg ramp från samma förening. På denna sida; Nybyggd dansbana och flyttade försäljningsbodar i Viala, Vingåker, Tillgänglig stenålder i Vrå och några ständigt tillgängliga och spännande luffartecken från Katrineholm. Arne Westberg och Gunnar Häger syns på bilderna. Foto Jennie Fornedal, september 2012.

Välkommen till Sörmland

Hembygdsförbundets projekt för att locka fler till hembygdsrörelsen har under 2012 i huvudsak handlat om att påbörja arbetet med att öppna hembygdsrörelsens verksamheter för fler besökare. Det är bidrag från Sörmlands-sparbank och Sparbanksstiftelsen Rekarne som gett möjlighet att genomföra alla de besök som gjorts runt om i länet.

Inför 2013 kommer det att sökas nya pengar för nya insatser i att göra hembygderna med attraktiva för besökare.

Sörmlands Sparbank

Sparbanksstiftelsen
Rekarne

Södermanlands
hembygdsförbund

Sveriges Hembygdsförbund

HEMBYGDSFÖRSÄKRINGEN

 Sveriges Hembygdsförbund

Det brinner i hembygdsgårdar

Att drabbas av att hembygdsgården brinner ner till grunden är nog en av de största förluster som kan drabba en hembygdsförening. Inte bara kulturhistoriskt värdefulla byggnader går förlorade, man mister också samlingarna och de hembygdsintresserade mister en betydelsefull samlingspunkt. Därför är det förstås viktigt att föreningen gör allt den kan för att förebygga att det händer. Från försäkringskansliet kan alla anslutna föreningar beställa ett gratis arbetsmaterial till hjälp för att förebygga bränder.

Under hela året fortsätter kampanjen Så skyddar vi kulturarvet. Föreningarna har möjlighet att vid ett tillfälle få bidrag till införskaffande av exempelvis brandsläckare, brandfilter eller brandlarm med upp till 50 %, max 2 000 kr. Ansök genom att skicka in kopia på kvitto eller faktura till försäkringskansliet, se adress nedan. Glöm inte att ange vart bidraget ska utbetalas. Till larm finns ytterligare bidrag att söka.

Många uppdateringar saknas!

Fortfarande är det över hälften av alla föreningar som ännu inte uppdaterat sin försäkring. Vid eventuell skada är det mycket viktigt att föreningens byggnader och löseegendom är korrekt försäkrade. Ett uppdaterat försäkringsunderlag ska skickas in även om inga ändringar behövs göras. Kontakta försäkringskansliet om ni är osäkra på om er förening har uppdaterat.

Överlista tjuven

Att fullständigt förhindra inbrotts-tjuven att ta sig in i byggnaden och ta för sig och förstöra föremål kan ses som en omöjlig uppgift, men det finns faktiskt exempel på då tjuvarna tack vare fönstergaller och

Fotograf är Christer Andersson. Bilden är från en brand i Öckerö hembygdsgård där ett oljefyllt element fattat eld. Skadan inträffade i oktober 2011 och beräknas kosta ungefär 400 000 kr. Bilden nedan J. Fornedal, 2010.

Hembygdsförsäkringen,
Östra Långgatan 30A, 432 41 Varberg
hembygdsforsakringen@hembygd.se
Tfn 0200-22 00 55

förstärkningar på dörrar valt att ge upp inbrottsförsöket. Att förstärka lås på dörrar och fönster lönar sig alltså och ett bidrag till detta kan lämnas från Hembygdsförsäkringen genom kampanjen "Så skyddar vi kulturarvet".

Ett inbrottslarm kopplat till larmcentral har också visat sig vara en effektiv åtgärd för att slippa inbrott. För investeringen får föreningen bidrag med 20% av kostnaden, men maximalt 5 000 kr per larmtyp. Det är ingen självrisk på inbrott när sådant larm är i bruk.

Säkerhetsrabatt

För skadeförebyggande åtgärder så som jordfelsbrytare, brand- och inbrottslarm, vattenlås, skydd under diskmaskin och utfört EIO-eltest får föreningen rabatt på försäkringspremien. Åtgärderna fylls i på en särskild blankett och ska vara försäkringskansliet till handa senast sista oktober för att rabatt ska kunna lämnas på försäkringen för 2013.

Se över försäkringsbehovet

Kom ihåg att anmäla förändringar av byggnadsbestånd och värde av löseegendom till försäkringskansliet så att föreningen alltid har en aktuell och gällande försäkring.

Vänta inte på olyckan - Undvik den!

Ingen planerar en olycka

Med vetskapen att samtliga vattenskador i svenska hembygdsgårdar 2011 hade kunnat undvikas med ett vattenlås -**SAMTLIGA!**- är det svårt att förstå att de inte finns överallt där det finns vattenledningar.

Låset är enkelt att installera och med hjälp av de extra pengar som nu finns, de pengar som alltid finns till hjälp för installation och inköp samt den rabatt på premien som ett vattenlås ger dröjer det inte många år innan din förening kan börja räkna en ekonomisk vinst till fördelen med att skydda sig mot vattenskador.

Textilhistoriska gruppen i Nyköping

Visste du att Nyköping har varit Sveriges tredje största textilstad, andra hälften av 1800-talet? Det hade jag ingen aning om trots sommarboende (numera fast) sedan 1950-talet! Inte heller visste jag att hälften av Nyköpings invånare runt år 1900 arbetade i någon av stadens textilindustrier.

Av en slump blev jag varse sambandet mellan de återstående vackra tegelbyggnaderna vid Nyköpingsån och den viktiga textilindustrin. Denna brist i mitt vetande ledde till en försiktig kontakt med ordföranden Åke Gustafsson i Textilhistoriska gruppen för ett anförande i Svärta Hembygdsförening (min hemort!). Sedan dess är jag uppslukad av en otroligt intressant och aktiv verksamhet. Som nybliven ordförande är jag den som vet minst men frågar mest!

Dåtid

Textilhistoriska gruppen bildades 2006 just för att samla och sprida kunskap om det textila hantverket och textilindustrins historia i Nyköping. Föreningen har under åren samlat in och dokumenterat föremål, berättelser, tidningsartiklar, bilder

och en eller annan avhandling som gäller de tre stora fabrikerna Harg, Fors och Perioden. Textiltillverkning har förekommit i Nyköping sedan 1500-talet, men storhetstiden med de moderna maskinerna från England var från 1860- till 1960-talet. Då dog den textila epoken sotdöden i Sverige till fromma för billig tillverkning och billiga råvaror i andra delar av världen.

Nutid och framtid

Fast det är numera inte sant: Sverige är långt framme i forskning och framtagande av nya smarta textilier med nanofibrer mm genom Högskolan i Borås. Ett av Textilhistoriska gruppens syften är att hålla kontakt med forskningen och informera oss och vår omgivning om dessa nya textilier. Det fanns också med som

en del i utställningen Från slända till smart textil, som fanns i NK-villan augusti till oktober 2012. Den utställningen lånar vi gärna ut till skolor och andra!

Vårt andra flaggskepp under 2012 var utställningen med Ebba von Eckermanns vackra vävda kläder: Vävda modedrömmar – Från Ripsa till New York, som blev en stor succé med nästan 3 000 besökare under åtta veckor! Ungefär samtidigt kom vår första egna publikation ut, en bok om ullspinneriet i Fors: Spinna vidare. Det kommer så småningom böcker om de två övriga fabrikerna.

Det är bråttom att nå ut till omvärlden med kunskap om gamla textila tekniker innan alla de som varit med under den hantverksmässiga epoken är borta. Det är ju de gamla

Foto th Birgit när hon inlednigtalar på vernissaget 30 juni på utställningen "Vävda modedrömmar", om Ebba von Eckerman och Ripsa Textil sommaren 2012 i Nyköping. Arr. Textilhist. Gruppen och NK-villans Vänner
Foto nedan från utställningen "Från slända till smart textil" i NK-villan i Nyköping i två månader, 2012.

teknikerna som ligger till grund för allt nytt! Därför har vi startat ett projekt för att nå ut till skolor. Vi fick tillsammans med Barnkulturcentrum pröva våra idéer en vecka i augusti, som verkligen gav mer smak! I mitten av december ställer vi ut en del alster i Culturum! Kom gärna och titta! Eller gå in på vår hemsida: Textilhistoriska.se och ta del av vår verksamhet! Vi ser gärna att vi är fler som sprider kunskap om den viktiga textila kulturen till kommande generationer.

BIRGIT ERIKSSON
ORDFÖRANDE I TEXTILHISTORISKA
GRUPPEN I NYKÖPING

Old.hembygd.se går till historien

Flitens lampa lyser hos länets, till och med hela landets, hemsidesansvariga i hembygdsrörelsen. Nya sidor startas och byggs upp i den nya hembygdsportalen. Nya funktioner testas och upplägget görs om litegrann.

Titta gärna in hos era grannar och se hur de gör, för vi ser många spännande idéer ta form på hemsidorna. Vid årsskiftet kommer enligt planen den gamla sidan att släckas för gott, så det finns anledning att jobba på och flytta det man vill ha med sig.

Till den nya portalen finns en mycket bra maunal som svarar på nästan alla frågor man kan tänkas ha i arbetet.

Med bloggen in i framtiden

Den nya portalen ligger i bloggverktyget Wordpress vilket gör att det alltid är det senaste inlägget som ligger överst. Detta tar ett tag att vänja sig vid, men det finns många fördelar med det när man väl accepterat det.

För den som tycker att det kommer nyheter för sällan kan man välja att ha en permanent sida som inte ändras som första sida.

En sista nostalgisk titt på det som varit - och ett typexempel på hur man gärna inleder sin hemsida med fokus på sig själv istället för på besökaren.

Var är ni?

När ni bygger er nya sida finns det några saker som vi vill lyfta fram; Istället för att koncentrera er på vad ni vill berätta om er förening, fundera över vad den som söker er sida kan tänkas leta efter. Den frågan man söker är ofta "Var är ni?" eller "När händer det?", mycket sällan är frågan när föreningen startade eller hur många medlemmar den har. Vad som är på gång har ni naturligtvis redan presenterat i aktivitetskalendern, men det är inte fel att flagga för det även för föreningens förstasida.

Hur blir man medlem? Det är en fråga vars svar man inte ska behöva leta efter. Genom att använda portalens formulär kan man också underlätta kontakten med föreningen avsevärt.

Här till vänster syns formuläret som enkelt beställer ett nummer av Sörmlandsbygden eller ställer en fråga om en artikel. Även den blå e-post-länken går att använda för kontakt.

Den som vill kan också öppna upp för kommentarer från besökarna.

En bild eller tusen ord?

Försök se till att alla sidor har minst en bild. Överst på varje sida finns en bild som automatiskt är den man valt till sin första sida, men den kan man byta på andra sidor om man

vill. Text Mats Hedblom från Bergshammar har varit flitig att använda olika bilder i sidtoppen.

Tänk på att på en hemsida ska man vara så kortfattade som möjligt på huvudsidorna. Mer omfattande information erbjuder man på undersidor eller i inlänkade PDF-filer.

En förstasida som består av mycket text och dessutom saknar bild kommer helt enkelt inte att bli läst, även om det som står där förtjänar Nobelpriset i litteratur.

Min-egen-adress.se

För alla er som har en hemsida som inte ligger i Hembygdsportalen vill vi ändå tipsa om den nya aktivitetskalendern. Här presenterar man sina arrangemang på ett mycket bra sätt. Att ha en sida i portalen är gratis, så att komma åt aktivitetskalendern kostar er ingenting. Vi rekommenderar att ni i alla fall går in och tittar på era grannföreningar för att bilda er en uppfattning.

Som ni säkert märkt är det bara föreningar med sida i portalen som finns med i länkkatalogen på hemsidan. Denna sida har inte de regionala förbunden någon administrationsbehörighet till, så om ni absolut inte är intresserade av att marknadsföra era aktiviteter via Aktivitetskalendern kontakta webbredaktören på riksförbundet.

JF

ÅRSSKRIFTER

Bettnakrönikan 2011

Årgång 22

Bettna hembygdsförening

250x210 mm, 38 sidor

Arne Pettersson, 0155-922 65

Vår resa till Historiska museet, Intervju med nyinflyttade, Minnen från min uppväxt, Något eldfångt, Minnesbilder från Bettna skola, Bettna storkommun, Till minne av "Malin", m m.

Årsskrift 2012

Årgång 25

Björkviks hembygdsförening

A5-format, 40 sidor

Inger Bergqvist, 0155-747 17

Invigningstal i Folkets Park den 20 augusti 2011, Lite mer historia om Björkviks Folkets Park, Återinvigning av Ångslupen Munter den 28 maj 2011, Första sommaren med Munter, m m.

Berättelser från Bälungebygden

Nr 19, Årsskrift 2012

Bälunge hembygdsförening

240 x 210 mm, 52 sidor, Pris 75:-

Det hände år 2011, Sillunch, Pensionärsdans, Två systrar, Renkalv, Hånö, m m.

Årsskrift 2012

Flens hembygdsförening

A5-format, 34 sidor

Yvonne Nilsson Gauffin, 0157-101 68

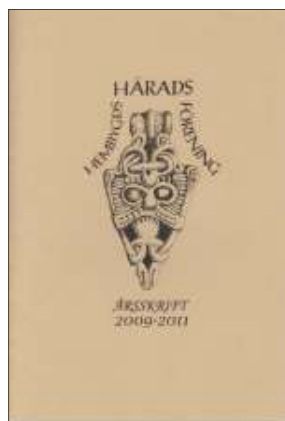
Ordförande har ordet, Det händer i Thuleparken 2012, Glimtar ur Flens industrihistoria Skjortan m m, Ett halvsekel på Ekborgens, Söderskolan 50 år, En intervju med Lars Pettersson, m m.

Årsskrift 2011

Floda hembygdsförening

A5-format, 40 sidor

Siv Larsson, 0150-270 48

Intervju med Greta Johansson, Brännvinsfloden på Ökna, Post historia i Floda socken, Nya medlemmar, Mordet på Hvittorp, Tage Anderssons egen dokumentation, m m.

Frustunabygden

Frustuna hembygdsförening

A5-format, 62 sidor

Anette Sjöberg, 0158-120 43

Ordförande har ordet, Längs en Sörmländsk skolväg, Smedsta än en gång, Årets Gnestaprofil: Gudrun Hagstedt, Årets Gnestaföretag: Gröna Butiken, B & V-klubben, vad var det? m m.

Krönika 2011

Hällbybrunns hembygdsförening

A5-format, 40 sidor

Eva Jansson, 073-630 89 19

Program 2012, Årsmöte, Årsberättelse, 25-års jubileum, Hänt under 2011, Minnen, m m

Årsskrift 2009-2011

Härads hembygdsförening

A5-format, 28 sidor

Christina Nilsson-Löw, 0152-704 04

Åren 2009-2011, Härads hembygdsförening arbetar med databasen Bygdeband, Julgransplundring, Utställningen Livslinjer på Multeum, Växtbyttardag, Kryzz i bygdegården, m m.

Årsskrift 2011

Högsjö Kulturmiljöförening

A5-format, 16 sidor

Lennart Strömberg, 070-679 52 73

Handel. Foton och text hämtade från Högsjö Kulturmiljöförenings arkiv.

Årsskrift 2012

Julita hembygdsförening

A5-format, 60 sidor, Pris 90:-

Leif Thegle, 0150-914 60

Leif Jacobsson berättar på Hembygdens helg 2012 om hur Allan Karlsson med sitt kliv genom fönstret satte Malmköping på en internationell karta över besöksmål.

I Här var det! hittar ni ännu fler sörmländska besöksmål bland skrönor och berättelser från gömmorna.

Foto JF

ÅRSSKRIFTER

info@julitahembygdsforening.com

Födda och döda i Julita 2011, En vandring i Leby by, Del 2 av Danserna och midsommarfirandet i Julita, Marinus Kirkegaard och Julita, Minnen från Konsumbutiken i Åsköping, Doktor Höglund berättar, m m.

Ungräven

Ungdomsbilaga 2012

Julita hembygdsförening

A5-format, 16 sidor

Kontaktuppgifter se ovan

"Det är fett coolt och inget mer", Historie- och intervjutävling för 5-or och 6-or, Fototävling för 3-or och 4-or, m m.

Årsskrift 2012

Katrineholm-Stora Malms hembygdsförening

240 x 165 mm, 64 sidor

www.ksmhembygd.se/

Ett nytt och lokalhistoriskt museum, Studiebesök hos Pythagoras, Forssjö skola 100 år, Minnen från Forssjö skola, Vad Kärven berättar, En tårtbit till kaffet, m m.

Kilabygden

Årsskrift 2012, årgång 23

Kila hembygdsförening

A-5 format, 52 sidor

www.kgmalma-team@telia.com

Förord, Årsberättelse för verksamhetsåret 2011, Ålberga motell, Gynna annonsörerna – om julhandeln anno 1937, Torpet-Lilla Källa, Ekenbergare på Stafsjö bruk, Torsdagsmat – Matrutan, m m.

Årsskrift 2012

Mellösa hembygdsförening

A5-format, 52 sidor

Hans Andersson, 0157-600 68

En av de äldsta cyklarna kommer från Lilla Mellösa, Dagens barn får se lite från "Den gamla goda tiden", Soldatson från Mellösa blev stor man i USA, Nattligt drama, Mellösaafficka chockade modehusen i Paris, m m.

Näshultabygden 2012

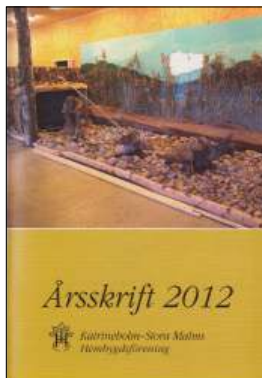
Näshulta hembygdsförening

A5-format, 60 sidor, Pris 80:-

Lars Johansson, 016-703 04

www.nashulta.org

Förändringar, Kobönder – ett utdöende släkte, Sammanfattning av skrivelse till

Eskilstuna kommun gällande "Näshulta vision", Näshulta Friskola, Prosten Albert Eriksson, m m.

Oxelöbygden 2011

Årgång 21

Oxelösunds hembygdsförening

oxelo.hembygd@gmail.com

Oxelösund vid 1900-talets början, Föreningslokalen, Lusthuset med målningarna, Julfirande med grisen Fridolf Cylinder, Constantia – en vital 103-åring, Det är så grönt i Gamla Oxelösund, m m.

Stigtomtabygden

maj 2012

Stigtomtaortens hembygdsförening

A5-format, 4 sidor

Margareta Granat, 0155-22 72 14

En hälsning från Stigtomtaortens hembygdsförening 2012, Flygfältet i Stigtomta, Kommunbyggeråd, Bygdebånd, Årets program.

Svärta-Krönikan, Svärta förr och nu

Årgång 32, 2012

Svärta hembygdsförening

A5-format, 64 sidor, Pris 60:-

Kerstin Jonasson, 0155-22 51 84

www.hembygd.se/sodermanland/svarta

svarta.hbf@passagen.se

Året som gått, Väder och vind vid Horn 2011, Fågelåret vid Horn, Personligheter i Svärta, Notfiske i Sjösaviken, Sjösa företagspark, Ny rektor i Sjösa skola, Tullen, Jonsvreten – torp med historia, m m.

S:t Olof

Årgång 22

nr 1 2012

Torshälla hembygdsförening S:t Olofs Gille

A5-format, 16 sidor

Iha Frykman, 016-35 81 39

torshalla.hbf@eskilstuna.se

Åldermannen har ordet, Julmarknad 2011, Krusgården, Kakelugnarna på Bergströmska gården, Hembygdsföreningens silverskatt, m m.

nr 3 2012

Åldermannen har ordet, Barnkulturdagarna i maj 2012, Gårdarna nr 1 & 2 – Järnväggsgatan, Barns berättelser om besöket på Bergströmska gården, Branden 1798, m m.

ÅRSSKRIFTER

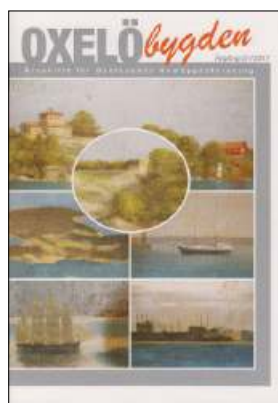

Årsskrift 2012

Västra Vingåkers hembygdsförening
A5-format, 52 sidor

www.vvhbf.se

Äpplet visar vägen, Ordföranden har ordet, Redaktören har ordet, P. Ericssons historia, Alvar Rosén, Rosén varuhus, Film och ljud, Licka i bin "lycka i byn" – om i- och y-ljud i Vingåkersmålet, m m.

Torpgrunden

Tidskrift för Öja-Västermo hembygdsförening

nr 2, 2012 årgång 18

A5-format, 24 sidor

Eric Andersson, 016-611 60

www.hembygd.se/sodermanland/oja-vastermo

Vi ska utforska Södra Öja, ...Arne Axelsson – "Post-Arne" fortsättning från föregående nummer, 1935 års konfirmander i Öja, Strömsdals-Aina berättar, m m.

nr 3, 2012 årgång 18

Inledning, Minnesord, Tvetå – en plats att längta hem till, Nu finns det Vykort, Anslagstavlan, 1952 års konfirmander i Västermo, Birger – Öja och Västermos egen skidkung, m m.

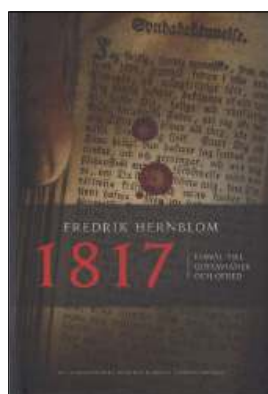
Ett nytt museum har tagit form

fortsättning från sidan 5

Museet höll öppet sex dagar i veckan fram till mitten av augusti, och därefter även några helger. Nu är det stängt, men det går att se på beställning fram till att det öppnar igen i maj 2013 (ring i så fall Maria Bystedt 0158-25900).

Inför nästa år kommer utställningen att kompletteras, och Gruvföreningens museigrupp funderar på hur det lilla utställningsrummet ska användas. Tanken är att det varje år ska finnas något nytt att se för den som kommer till museet.

GUNNAR NYGREN

Läs om boken och dess författare på sidan 9

Floda hembygdsförenings senaste besökserviceinrättning retas här med att bara visa taket. JF 2012

Kulturarvsforum 1 december i Nyköping

Tema är samlingar och dagen kommer att fokusera på hur man kan använda och sprida kunskap om sina samlingar. På webben, på nya platser, på oväntade platser. Vi frågar oss också vad det är vi väljer att säga med våra utställningar.

Se www.hembygd.se/sodermanland för mer information

Höstmöte

17 november 2012

Sunlight i Nyköping

På hemsidan, i aktivitetskalendern, är platsen markerad på kartan. För att följa upp förra årets tema i Ångmaskinhallen sitter vi i år i en lokal med veteranbilar.

Mötets tema är Turism. Turistnäringen är idag mycket stor och genererar mycket pengar. Hembygdsföreningarna får en mycket liten del av den kakan, men är ändå en viktig pusselbit i de upplevelser som andra tjänar pengar på.

**Sörmlandsbygden
2013 kommer att
presenteras på
Höstmötet.**

Inför årets höstmöte ger vi er här möjligheten att förbereda eftermiddagens samtal kring hur vi kan bli bättre på att ta emot turister i hembygden. Här nedan är delar av den lathund som är framtagen speciellt för hembygdsföreningar under 2011-2012 av en av förbundets arbetsgrupper. Den innehåller förslag på hur man kan gå tillväga, vad skall man tänka på, vilka skall man vända sig till, vad kan vår förening erbjuda.

Tänk på att man inte själv behöver fylla en hel dag. Man behöver bara hitta en programpunkt och vara en del av en helhet som tillsammans blir en mycket uppskattad upplevelse.

Några punkter som man bör tänka över:

- Marknadsföring
- Upplevelser
- Transport och guider
- Äta
- Tillgänglighet och toaletter
- Handla

Hur en turistsatsning kan bli en framgång också ekonomiskt. Satsningen kan generera nya medlemmar.

Vad har vår förening och kanske tillsammans med andra föreningar och arrangörer, att visa upp som är unikt?

I paketet/förslaget kan man lägga till en egen eller en närbelägen shopping. Det har visat sig vara mycket populärt.

*Marknadsför det som finns runt knuten.
Viala, Västra Vingåker, JF 2012*

På mitt sätt sett

Härliga höst!

Varför betraktas allmänt hösten som grå och dyster? Det är helt klart en diskriminering. Visst har denna årstid sina fördelar. Tänk en solig höstdag med klar och hög luft med höstlöv i gula och röda nyanser mot en klarblå himmel. I början av hösten kan man skörda frukt och grönsaker för att senare med gott samvete dra sig inomhus och läsa en bok, pyssla med frimärksamlingen eller vad man nu har för hobby. En regnig dag kan man dra sig undan för att göra något roligt utan att bli betraktad som lat och arbetsovillig (ni har väl hört talas om den man som kallade sig gruvarbetare för att han gruvade sig för arbete).

Man brukar tala om ålderns höst som något negativt. Det är ju tvärtom. Som pensionär kan jag nu göra som jag vill (nästa i alla fall, jag är ju gift) och med statlig subvention. Man kan säga som förr i tiden att statens kaka är liten men säker. Den är dock ej förhandlingsbar men varje valår brukar vi pensionärer bli lovade högre ersättning eller lägre skatt. Nu ska visst landstingsskatten höjas och det åter upp eventuell pensionshöjning. Det man förlorar på gungorna det tar man igen på karusellen. Visst verkar sjukvården vara i gungning, det är rena karusellen med besparingar och rationaliseringar. För övrigt tycker jag att det borde kallas friskvård eftersom målet väl är att vi ska bli friskare.

I många städer och samhällen finns såväl Sommar- som Vår- och Vintervägen eller -gatan som adresser. Men jag har inte hört talas om någon Höstvägen! Har du? Ytterli-

gare en orättvisa att ta upp för DO.

Klart att även hösten har sina sämre sidor. Men det har ju alla årstiderna. Vintern är kall med halka och inte alltid så julkortsvit. Slask och isgator gör vägar och gångbanor svårframkomliga och lårbensfarliga. Det är bara ungdomens vintrar som ihågkommes som perfekta för skidåkning med lagom snötäckta skidbackar. Nu betraktas snön som ett otyg. Flera år på senaste tiden har man fått mycken snö att skotta, så kallade skottår.

Våren är efterlängtdad av många men då har de glömt återkommande översvämningar, tjälskott, bedräglig solvärme som ger förkylningar och bekymmer med tidpunkten för att byta till sommarhjul. För pollenallergiker kan knappast vårkänslor vara något positivt.

Sommaren förknippar många med sol, bad och semester i shorts och t-shirt. Inte många tänker på sommaren som tiden för solsveda, kallsupar och gräl i trång sommarstuga eller husvagn/bil. Jag kan förstå att myggor och getingar tycker sommaren är toppen med många lättfångade byten. Och allt i naturen är en grön massa, man ser bara en massa grönt. Då borde man längta efter hösten med en färgsprakande natur.

Endast en årstid har en kung, nämligen vintern med sin kung Bore. Namnet lär komma efter Odens far. Sommarens härskare borde vara kung Tor med alla åskväder. För jämlikhetens skull bör våren och hösten vara vikta för drottningar. Här kan läsaren själv ge förslag men jag kan

tänka mig Gudrun Sjödén med sina naturfärgade kläder som drottning för hösten.

Som alla förstår så har alla årstiderna sina fördelar och nackdelar. Det gäller att se det positiva i årstidsväxlingarna. Visst blir man glad av glädje och på motsvarande sätt deprimerad av att vara deprimerad. Och det skulle bli enformigt med önskeväder varje dag. Ju fler regndagar i rad, desto mer uppskattas en solig och varm dag. Om det nu är sol man vill ha. Andra kan uppskatta en regniskur på potatislandet efter en veckas sol och värme.

Som sagt kan man njuta mer av något man fått vänta på, ju mer längtan, desto mer njutning. Har ni tänkt på att maten smakar bättre sedan man fått vänta på den. Själv ser jag mig som en njutningsmänniska eftersom jag väntar så länge som möjligt med att gå på toaletten. Äntligen där så kan man tala om lättnad!

För barnen är väntan på julaftonen oändligt lång liksom på födelsedagen. Nackdelen är att väntan på nästa julafton och födelsedag aldrig är så lång som just den dagen. Och som barn skulle man inte ha något emot att fira födelsedag oftare. Det har däremot vi äldre, vi tycker varken om att fira jämmt eller jämt. Jag skriver "vi äldre" eftersom denna avoghet mot att bli äldre börjar inträda redan i 20-årsåldern och jag misstänker att de flesta av våra läsare har passerat den åldern. Låt oss alla säga 20+!

Till sist: Tänk på att ett leende smittar – det gäller såväl alla årstider som åldrar.

Begränsad eftersändning.
Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med nya adressen på baksidan

Avsändare: Södermanlands hembygdsförbund
Behmbrogatan 20, 611 32 Nyköping

Bokrelease

Sörmlandsbygden 2013 27 november Öster Malma

Träffa författare till årets bok. Hör några av
dem berätta och passa på att uppleva
slottet Öster Malma.

Anmäl ert deltagande till kansliet;
kansli@hembygd.d.se

Foto Hans Bylin

Kurs för att arbeta med Hemsidor i nya portalen

Den 24 november
Drottninggatan 2 i Flen

Kursen innefattar en genomgång
av funktionerna i portalen
och praktiskt arbete i den
egna föreningens hemsida.
Efter genomgången kurs ska
deltagarna vara rustade att
bygga snygga och praktiska
hemsidor.

Anmälan senast den
16 november

Sommaren 2012 har staketet utmed
delar av Nyköpingsån pryts av bil-
der på olika tema. Projektet sprids
nu över länet som ett samarbete
mellan länets olika arkiv. Kom-
munarkiv liksom hembygdsfören-
ingar inbjuds att medverka.

Detta är ett spännande sätt att visa
det som finns i arkiven där män-
niskor rör sig. Det kan också vara
ett sätt att skapa nya och kreativa
nätverk inom respektive kommun.

Staketbilderna sprider sig!

Arbete med visa bilder på oväntade platser startar nu i flera
av länets kommuner. Läs mer på www.hembygd.d.se